

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اصطلاح‌شناسی مدیریت خطر حوادث و بلایا

گردآوری و تألیف:

دکتر حمیدرضا خاکیه و استاد اکبری شهرستانکی

با همکاری:

دکتر زهره قمیان، دکتر سید حسام سیدین، دکتر مریم نخعی، کیومرث اله بخشی، مهدی بیرامی ج.، سید حسین حسینی، محمد حیدری، امیر سالاری، دکتر احمد سلطانی
خسرو شاکری، سیمین تاج شریفی، فریاد سکیه شریفیان، حسن قدسی، دکتر محمد جواد مرادین، دکتر مهدی نجفی، دکتر علی نصیری و عطیه مبینی

ویراستار علمی و ادبی:

دکتر مهدی نجفی و یوسف اکبری شهرستانکی

سرشناسه	خانکه، حمیدرضا، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	اصطلاح‌شناسی مدیریت خطر حوادث و بلایا / گردآوری و تألیف حمیدرضا خانکه، یوسف اکبری شهرستانکی؛ با همکاری زهره قمیان... [و دیگران]؛
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۸۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۸۱-۵
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
یادداشت	با همکاری زهره قمیان، سیدحسام سیدین، مریم نخعی، کیومرث اله‌بخشی، مهدی بیرامی جم، سیدحسین حسینی، محمد حیدری، امیر سالاری...
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	بلاهای طبیعی -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی
موضوع	Natural disasters -- Dictionaries -- English
موضوع	بلاهای طبیعی -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
موضوع	Natural disasters -- Terminology
موضوع	مدیریت ریسک -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی
موضوع	Risk management -- Dictionaries -- English
موضوع	مدیریت ریسک -- اصطلاح‌ها و تعبیرها
موضوع	Risk management -- Terminology
موضوع	زبان انگلیسی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی
موضوع	English language -- Dictionaries -- Persian
شناسه افزوده	اکبری شهرستانکی، یوسف، ۱۳۴۵ -
شناسه افزوده	قمیان، زهره، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	نجفی، مهدی، ۱۳۴۲ -
شناسه افزوده	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
شناسه افزوده	University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۶ الف ۶۲/۱۴ GB5۰
رده‌بندی دیوئی	۳۶۳/۳۴۰۳
شماره کتابشناسی ملی	۴۷۹۵۰۵۲

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نام کتاب: اصطلاح‌شناسی مدیریت خطر حوادث و بلایا

تألیف: دکتر حمیدرضا خانکه و یوسف اکبری شهرستانکی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۸۱-۵

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۶

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفن و نمابر: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

• دکتر مهدی نجفی و یوسف اکبری شهرستانکی

• صفحه‌آر: کریم گرافیکی ارشیا • طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه لوح فشرده آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیرقانونی است.

مقدمه رئیس مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی کشور

سیر تحول تاریخ زندگی بشر بر روی کره‌ی زمین و فراوانی حوادث و بلایا حاکی از آن است که افزایش میزان احتمال وقوع حوادث و بلایا کماکان اجتناب‌ناپذیر بوده و با ایجاد تغییرات، دست‌کاری‌های محیطی، جمعیتی، و تغییرات اقلیمی روبه افزایش، جوامع به صورت فزاینده‌ای در معرض خطر بلایا قرار دارند. در زمان وقوع مخاطرات، زیرساخت‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جوامع در معرض تهدید می‌باشند که لازم است بیشتر نهادها و سازمان‌های مسئول، همکار و پشتیبان با تمامی تجهیزات و امکانات موجود خود برای پاسخ به نیازهای بوجود آمده در جامعه بسیج شوند. برای حصول نتیجه مطلوب در مدیریت اثبات مخاطرات، وجود هماهنگی و همکاری در میان بخش‌های دولتی، خصوصی و تمامی سازمان‌ها (در سطوح محلی، استانی، ملی و حتی بین‌المللی) امری لازم و حیاتی است.

به منظور دستیابی به اهداف کاهش خطر بلایا که هدف مدنظر سازمان بین‌المللی و مهم‌ترین رکن مدیریت خطر بلایا می‌باشد، حوزه جدیدی تحت عنوان مدیریت سلامت در حوادث و بلایا در جهان و کشور ما پدیدار گشته که به ارائه رویکردهای جدیدی جهت بهینه‌سازی مدیریت حوادث و بلایا می‌پردازد. با این حال، بسیاری از اطلاعات مورد نیاز برای ایجاد پایه و اساس این تخصص در حال رشد، بطور هدفمند و عینی توصیف نشده و نیاز به منابع مختلف پراکنده شده است. به نظر می‌رسد برای رسیدن به رویکردهای علمی و عملیاتی مناسب مدیریت سلامت در حوادث و بلایا نیازمند ایجاد فهم مشترک بین تمامی ذینفعان حوزه‌های سلامت، می‌باشیم. در این راستا اولین اقدام دستیابی به اشتراک نظر در تعاریف واژه‌ها می‌باشد. از تلاش‌های همه جانبه دبیرخانه کارگروه سلامت در حوادث و بلایا، در توسعه مدیریت خطر سلامت و تدوین این مجموعه که به همت اساتید و دانشجویان گروه سلامت در حوادث و بلایای دانشگاه‌های علوم پزشکی با محوریت مرکز تحقیقات سلامت در حوادث و بلایای دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، اقدام به گردآوری مجموعه اصطلاح‌شناسی حوادث و بلایا نموده‌اند تشکر می‌نمایم. وجود این مجموعه جامع ضمن ایجاد ادبیات مشترک در کلیه متخصصین و مدیران این حوزه زمینه مناسب برای انجام مطالعات و تحقیقات مرتبط را بر اساس ادبیات واحد ایجاد می‌نماید. در انتها ضمن تقدیر از مولفین این مجموعه مطالعاتی و کاربرد تعاریف موجود در این مجموعه را به تمامی واحدهای علمی و عملیاتی دخیل در مدیریت سلامت در حوادث و بلایا، توصیه می‌نمایم.

دکتر پیر حسین کولیوند

رئیس مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی کشور

رئیس دبیرخانه کارگروه سلامت در حوادث و بلایا

۲۱	خطر قابل قبول	Acceptable risk
۲۱	سانحه، تصادف	Accident
۲۱	اعتقاد به حکمت خدا در رابطه با وقوع حوادث و بلایا	Act of God
۲۲	برنامه عملیاتی	Action plan
۲۲	دفاع فعال	Active defense
۲۲	سازگاری	Adaptation
۲۲	خدمات پیشرفته حمایت کننده حیات	Advanced life support (ALS)
۲۳	تجهیزات پزشکی از طریق امداد هوایی	Aeromedical evacuation
۲۳	گزارش خدمات انجام شده	After-action report
۲۳	بازنگری اقدامات انجام شده	After-action review
۲۳	تجمعی - تراکم	Aggregate
۲۳	دیدبانی تجمعی	Aggregate surveillance
۲۴	آمبولانس هوایی	Air ambulance
۲۴	انتقال پزشکی هوایی	Air medical transport
۲۴	تیم جستجو و نجات هوایی	Air search and rescue team
۲۴	هشدار	Alarm
۲۴	سامانه آگاه سازی (هشداردهی)	Alerting system
۲۵	رویکرد تمامی مخاطرات	All-hazards approach

۲۵	فرماندهی واحد منطقه	Area command (unified area command)
۲۵	ارزیابی / برآورد	Assessment
۲۵	بیمارستان همکار	Associate hospital
۲۶	بهترین اقدام	Best practice
۲۶	عوامل بیولوژیکی	Biological agent
۲۶	حملات بیولوژیکی	Biological attack
۲۶	آلودگی زدایی بیولوژیکی	Biological decontamination
۲۶	بیوتروریسم	Bioterrorism
۲۶	جلسه پرسش و پاسخ	Briefing
۲۷	ظرفیت	Capacity
۲۷	یزان کشندگی	Case fatality rate
۲۷	کشته شده	Casualty
۲۷	فاجعه	Catastrophe
۲۷	منطقه تحت پوشش	Catchment area
۲۷	زنجیره فرماندهی	Chain of command
۲۸	عوامل شیمیایی	Chemical agent
۲۸	پوشش محافظ در برابر مواد شیمیایی	Chemical protective clothing
۲۸	دفاع مدن	Civil defense
۲۸	اطلاعات طبقه‌بندی شده	Classified information
۲۸	عملیات پاکسازی	Clean-up operation
۲۸	فرمان	Command
۲۹	فرماندهی و کنترل	Command & control
۲۹	مدل فرماندهی و کنترل	Command & control model

۲۹	مقر فرماندهی	Command post
۲۹	کارکنان حوزه فرماندهی	Command staff
۲۹	فرمانده	Commander
۳۰	امنیت ارتباطات	Communication security
۳۰	جامعه	Community
۳۰	تیم‌های واکنش اضطراری جامعه	Community Emergency Response Team (CERT)
۳۰	فرا ظرفیت جامعه محور	Community-based surge capacity
۳۱	بلایای پیچیده	Complex disaster
۳۱	مفهوم	Concept
۳۱	طغیان تأیید شده بیماری	Confirmed disease outbreak
۳۱	اقتضایی	Contingency
۳۱	برنامه اقتضایی	Contingency plan
۳۱	تداوم فرماندهی	Continuity of command
۳۲	تداوم حاکمیت	Continuity of government
۳۲	تداوم عملیات	Continuity of operation
۳۲	هماهنگ کردن	Coordinate
۳۲	هماهنگی	Coordination
۳۲	هماهنگ کننده	Coordinator
۳۳	بحران	Crisis
۳۳	مدیریت بحران	Crisis management
۳۳	سایبر	Cyber
۳۳	تروریسم سایبری	Cyber terrorism
۳۳	ارزیابی خسارت	Damage assessment

۳۴		قابلیت اعتماد داده‌ها		Data reliability
۳۴		اعتبار داده‌ها		Data validity
۳۴		کسب اطلاعات		Debriefing
۳۴		آلودگی زدایی		Decontamination
۳۴		دفاع		Defense
۳۵		رفع بسیج عمومی		Demobilization
۳۵		گسیل کردن نیرو		Deployment
۳۵		بلا		Disaster
۳۵		مرکز تسهیلات کاربردی بلایا		Disaster application center
۳۶		تیم امداد پاسخ بلایا		Disaster assistance response team
۳۶		زنجیره (تسلسل) بلایا		Disaster continuum
۳۶		چرخه بلایا		Disaster cycle
۳۶		تمرین بلایا		Disaster drill
۳۶		اپیدمیولوژی بلایا		Disaster epidemiology
۳۶		دفتر بلایای منطقه		Disaster field office
۳۷		اطلاع‌رسانی در بلایا		Disaster informatics
۳۷		مدیریت بلایا		Disaster management
۳۷		تیم امداد پزشکی در بلایا		Disaster medical assistance team (DMAT)
۳۷		برنامه بلایا		Disaster plan
۳۷		آمادگی در بلایا		Disaster preparedness
۳۷		پیشگیری از بلایا		Disaster prevention
۳۸		کاهش اثرات بلایا		Disaster reduction
۳۸		امداد در بلایا		Disaster relief

۳۸	پژوهش در بلایا	Disaster research
۳۸	مقیاس شدت بلایا	Disaster severity scale
۳۸	آسیب پذیری در بلایا	Disaster vulnerability
۳۸	اعزام	Dispatch
۳۹	اعزام گر	Dispatcher
۳۹	فرد آواره	Person Displaced
۳۹	تیم پیشرفته کمک رسانی در وضعیت اضطراری	EMAC advance Team
۳۹	فوریت	Emergency
۳۹	سامانه هشدار اضطراری	Emergency Alert System
۴۰	سامانه سخن پراکنی وضعیت اضطراری	Emergency Broadcast System
۴۰	ارتباطات اضطراری	Emergency communications
۴۰	بخش اورژانس	Emergency Department
۴۰	مدیریت فوریت	Emergency Management
۴۰	آژانس مدیریت وضعیت اضطراری	Agency Emergency management
۴۱	اعزام فوریت پزشکی	Emergency medical dispatch
۴۱	اعزام کننده فوریت پزشکی	Emergency medical Dispatcher
۴۱	خدمات فوریت پزشکی	Emergency medical services (EMS)
۴۱	مرکز هدایت عملیات فوریت	Emergency operations center (EOC)
۴۱	تمرین	Exercise
۴۲	برنامه عملیات فوریتی	Emergency operations plan (EOP)
۴۲	اطلاعات عمومی فوریتی	Emergency public information
۴۲	فرا ظرفیت با محوریت تسهیلات	Facility-based surge capacity
۴۳	تحلیل به روش درخت خطا	Fault tree analysis

۴۳					Field triage
۴۳					Fire management zone
۴۳					Field hospital
۴۳					First responder
۴۴					Functional exercise
۴۴					Geographic information system
۴۴					Hazard
۴۴					Hazard Analysis
۴۴					Hazard area
۴۴					Hazard communication (HAZCOM)
۴۵					Hazard duration of impact
۴۵					Hazard identification
۴۵					Hazard mitigation
۴۵					Hazard predictability
۴۵					risk Hazard
۴۵					Hazard surveillance
۴۶					Hazard vulnerability analysis
۴۶					Health care delivery system
۴۶					Health care facility
۴۶					Helispot
۴۶					High-risk personnel
۴۷					Hazardous materials
۴۷					Hazmat team

۴۷	 پاسخ فوری	 Immediate response
۴۷	 مهاجرت	 Immigration
۴۸	 حادثه	 Incident
۴۸	 برنامه عملیات حادثه	 Incident action plan
۴۸	 فرماندهی حادثه	 Incident command
۴۸	 پست فرماندهی حادثه	 Incident command post
۴۹	 سامانه فرماندهی حادثه	 Incident command system (ICS)
۴۹	 فرمانده حادثه	 Incident commander
۴۹	 مدیریت حادثه	 Incident management
۴۹	 تخفیف حادثه	 Incident mitigation
۵۰	 سامانه فراگیر مراقبت تروما	 Inclusive trauma care system
۵۰	 تسهیلات صنعتی	 Industrial facilities
۵۰	 آمادگی صنعتی	 Industrial preparedness
۵۰	 برنامه ریزان آمادگی صنعتی	 Industrial preparedness planning
۵۰	 برنامه آمادگی صنعتی	 Industrial Preparedness Program
۵۰	 علم اطلاعات	 Information science
۵۱	 امنیت اطلاعات	 Information security
۵۱	 به اشتراک گذاری اطلاعات	 Information sharing
۵۱	 فناوری اطلاعات	 Information technology (IT)
۵۲	 زیر ساخت	 Infrastructure
۵۲	 کنترل صدمه	 Injury control
۵۲	 سامانه اطلاعاتی هوشمند	 Intelligent information systems (ITS)
۵۳	 جداسازی	 Isolation

۵۳	حوزه استحقاقی (قضایی)	Jurisdiction
۵۳	شبکه پاسخ آزمایشگاهی	Laboratory Response Network (LRN)
۵۴	سازمان پاسخگو	Lead agency
۵۴	رهبری	Leadership
۵۴	قانون گذار	Legislator
۵۴	شریان های حیاتی	Lifelines
۵۴	سازمان اورژانس محلی	Local EMS agency
۵۴	دولت محلی	Local government
۵۴	پشتیبانی	Logistics
۵۵	بلایای بزرگ	Major disaster
۵۵	بلایای انسان ساخت	Man-made disaster
۵۵	مدیریت	Management
۵۵	تخلیه اجباری	Mandatory evacuation
۵۵	مصدومان انبوه	Mass casualty
۵۶	حادثه با مصدومان انبوه	Mass casualty incident (MCI)
۵۶	حادثه با تلفات انبوه	Mass fatality incident
۵۶	مدیریت تلفات انبوه	Mass fatality management
۵۶	مراقبت پزشکی در تجمع انبوه	Mass-gathering medical care
۵۶	هدایت پزشکی (آفلاین)	Medical direction (offline)
۵۷	هدایت پزشکی (آنلاین)	Medical direction (online)
۵۷	توانایی های نظامی	Military capability
۵۷	کاهش آثار نامطلوب حوادث و بلایا	Mitigation
۵۸	ارزیابی کاهش آثار بلایا	Mitigation evaluation

۵۸	مرکز ارتباطات سیار	Mobile communications center
۵۸	میزان مرگ و میر	Mortality rat
۵۸	مرکز فرماندهی چند سازمانی	Multi-agency command center
۵۹	نهاد هماهنگی چند سازمانی	Multi-agency coordination entity
۵۹	مرکز فرماندهی چند سازمانی	Multi-agency coordination system
۵۹	دفاع ملی	National defense
۵۹	سامانه ملی مدیریت حوادث	National Incident Management System (NIMS)
۶۰	سناریوهای برنامه‌ریزی ملی	National planning scenarios
۶۰	آمادگی ملی	National preparedness
۶۰	برنامه پاسخ ملی	National Response Plan
۶۱	راهبرد ملی	National strategy
۶۱	سیستم هشدار ملی	National Warning System
۶۱	بلای طبیعی	Natural disaster
۶۱	مخاطره طبیعی	Natural hazard
۶۲	نیازسنجی	Needs assessment
۶۲	طغیان	Outbreak
۶۲	تریاژ بیش از حد	Over triage
۶۲	تجهیزات حفاظت شخصی	Personal protective equipment
۶۳	برنامه	Plan
۶۳	برنامه‌ریزی	Planning
۶۳	مرکز قابل حمل مراقبت از بیماران نیازمند جداسازی	Portable emergency isolation treatment center
۶۳	اختلال استرس پس از حادثه	Post-traumatic stress disorder(PTSD)
۶۴	برنامه‌ریزی مکانی قبل از حادثه	Pre-incident site planning

۶۴	ارزیابی مقدماتی خسارت	Preliminary damage assessment
۶۴	آمادگی	Preparedness
۶۵	پیشگیری	Prevention
۶۵	فرا ظرفیت حوزه سلامت عمومی	Public health surge capacity
۶۵	ارشد روابط عمومی	Public information officer (PIO)
۶۵	مکان پاسخ ایمنی عمومی	Public safety answering point (PSAP)
۶۶	ارشد ایمنی عمومی	Public safety officer
۶۶	رابط ایمنی عمومی از راه دور	Public safety telecommunicator
۶۶	قرنطینه	Quarantine
۶۶	حمل و نقل ریلی	Rail transport
۶۶	ارزیابی سریع نیازها	Rapid needs assessment
۶۷	تیم ارزیابی سریع نیازها	Rapid needs assessment team
۶۷	ریاضی	Recovery
۶۷	زمان ریاضی	Recovery time
۶۷	سامانه فوریت پزشکی منطقه‌ای	Regional EMS system
۶۷	مرکز هماهنگی بیمارستانی منطقه‌ای	Regional hospital coordination center
۶۸	برنامه‌ریزی فوریت‌های بیمارستانی منطقه‌ای	Regional hospital emergency planning
۶۸	بازتوانی	Rehabilitation
۶۸	پایایی	Reliability
۶۸	سنجش از راه دور	Remote sensing
۶۸	قابلیت‌های فضایی سنجش از راه دور	Remote sensing space capabilities
۶۹	تاب‌آوری	Resilience
۶۹	پاسخ	Response

۷۰	خطر	Risk
۷۰	تحلیل خطر	Risk analysis
۷۱	ارزیابی خطر	Risk assessment
۷۱	اطلاع رسانی خطر	Risk communication
۷۱	ارزشیابی خطر	Risk evaluation
۷۱	مدیریت خطر	Risk management
۷۲	تخفیف خطر	Risk Mitigation
۷۲	درک خطر	Risk perception
۷۲	کاهش خطر	Risk reduction
۷۳	جستجو و نجات	Search and rescue
۷۳	ارزیابی وضعیت	Situation assessment
۷۳	ارزیابی صحنه	Size-up
۷۳	سایه خنک‌کننده اضدادی با نیازهای ویژه	Special needs shelter
۷۴	تخلیه خود و خودی	Spontaneous evacuation
۷۴	آمادگاه	Staging area
۷۴	شیوه عملیاتی استاندارد	Standard operating procedure
۷۴	برنامه راهبردی	Strategic plan
۷۴	بررسی دقیق / ممیزی	Survey
۷۵	فرا ظرفیت	Surge capacity
۷۵	استانداردهای فرا ظرفیت بیمارستانی	Surge capacity hospital performance standards
۷۵	بررسی دقیق / ممیزی	Survey
۷۶	پایش / مراقبت	Surveillance
۷۶	ارزیابی تهدیدات	Threat assessment

۷۶	حوادث مربوط به سامانه حمل و نقل	Transportation incident
۷۶	مدیریت سامانه حمل و نقل	Transportation management
۷۶	صدمه - آسیب	Trauma
۷۷	تمرین دورمیزی	Tabletop exercise
۷۷	بلاای مربوط به تکنولوژی / فناوری	Technological disaster
۷۷	ارتباط از راه دور	Telecommunication
۷۷	سامانه مراقبت تروما	Trauma care System
۷۷	مرکز تروما	Trauma center
۷۸	ثبت اطلاعات تروما	Trauma registry
۷۸	منطقه تحت پوشش خدمات تروما	Trauma service area
۷۸	تیم تروما	Trauma team
۷۸	استرس آسیب‌زا	Traumatic stress
۷۸	الگوریتم تریاژ	Triage algorithm
۷۸	معیار تریاژ	Triage criteria
۷۹	فرماندهی واحد	Unified command
۷۹	برنامه فرماندهی واحد	Unified Command Plan
۷۹	وحدت فرماندهی	Unity of command
۷۹	آسیب‌پذیری	Vulnerability
۷۹	تحلیل آسیب‌پذیری	Vulnerability analysis
۷۹	ارزیابی آسیب‌پذیری	Vulnerability assessment
۸۰		References